

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
професора Долбишевої Ніни Григорівни
на дисертаційну роботу **Андрієнко Ганни Сергіївни**
за темою «**Підготовка спортсменок високої кваліфікації в
черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни
чер-данс-фрістайл-дует)**», представлену на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична
культура і спорт

Актуальність дисертаційної роботи.

Черліденг як вид спорту в Україні набув своєї популярності на початку ХХІ століття і на сьогодні входить в двадцятку до видів спорту за кількістю тих хто займається ним. Черліденг має вісім номінацій, змагання проводяться на індивідуальному, дуетному та груповому рівні. Розвиток черліденгу на міжнародному рівні сприяв рішенням МОК включити його до програми ХХХІІІ літніх Олімпійських ігор 2024, які відбудуться в Парижі (Франція).

Протягом останніх десяти років активізувалися окремі напрямки наукових досліджень системи підготовки спортсменок, які займаються черліденгом. Так, наприклад, Ю. Крикун, І. Зінченко з наукової точки зору розкрили побудову тренувального процесу спортсменів у черліденгу на етапі спеціалізованої базової підготовки (2013), Н. Блажко, О. Шинкарук визначили особливості виконання змагальної програми в командних дисциплінах черліденгу (2019), А. Бузоверя науково обґрунтувала складові програми з технічної підготовки черлідерів на етапі попередньої базової підготовки (2021), О. Крикун, В. Воронова надали психологічну характеристику особливостям черлідерам (2021), Н. Блажко розробила моделі фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок (2022) та ін.

Однак, на сьогодні постає питання з вдосконалення системи підготовки черлідерів високої кваліфікації, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета роботи: розробити структуру і зміст річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням закономірностей побудови тренувального процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної

підготовки тих, хто займаються спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116U001612), та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.10 «Раціоналізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики (№ державної реєстрації 0121U108308). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці етапу безпосередньої підготовки до змагань спортсменок в черліденгу та перевірки його ефективності, розробки програми моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань.

Наукова новизна дисертаційної роботи.

Наукова новизна в повній мірі відповідає результатам дослідження, а саме, вперше: здійснено науковий аналіз підходів та закономірностей побудови і програмування тренувального процесу та змагальної діяльності та обґрунтовано підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует; обґрунтовано та розроблено план підготовки та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року кваліфікованих спортсменок в черліденгу з дисципліни чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням специфіки календаря змагань та особливостей виду спорту; розроблено алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань в черліденгу; запропоновано програму моніторингу стану спортсменок в процесі підготовки до головних змагань року з використанням інструментальних методів оцінки стійкості та рівноваги спортсменок, психологічних характеристик, психофізіологічних показників та складу тіла.

Окрім цього доповнено дані з закономірностей побудови і програмування тренувального процесу, змагальної діяльності в спорті та складнокоординаційних видах спорту, зокрема в черліденгу, а також підтверджено ефективності застосування програми поточного контролю за станом спортсменок при підготовці до головних змагань з використанням методу стабілографії, психологічних та психофізіологічних методів діагностики, оцінки складу тіла в процесі контролю рівня підготовленості спортсменок.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці структури та змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року, впровадженні підходу до планування тренувального процесу спортсменок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, розробці системи моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань, наданні практичних рекомендацій до впровадження змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року в національну збірну команду з черліденгу для використання тренерами.

Результати досліджень були впроваджені в навчальний процес кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету

фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» для студентів 4 курсу першого бакалаврського рівня, апробовано і впроваджено в практику роботи ГО «Всеукраїнська федерація черліденгу груп підтримки спортивних команд» та Центру підвищення кваліфікації та перепідготовки для тренерів, що підтверджується актами наведених в додатку В, Г, Д, Е, Ж).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення дисертації, висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними та експериментальними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується;

- необхідною тривалістю написання дисертаційної роботи (2020-2024 р.);

- кількістю аналізу змагальної діяльності (4 міжнародних змагання протягом сезону 2022-2023 та 10 всеукраїнських змагань);

- тривалістю педагогічного дослідження (жовтень 2022 - грудень 2023);

- підбором контрольних тестів з оцінки антропометричних, психологічних тестів та методів комп'ютерної діагностики (понад 9 діагностичних проб);

- кількістю проаналізованих показників (більш ніж 495 показників);

- підбором та використанням методів непараметричної математичної статистики малий обсяг вибірки ($n=4$) за допомогою статистичного пакету STATISTICA 10.0, таких як: середнє арифметичне значення ($\bar{x}$); середнє квадратичне відхилення (S); медіана, нижній та верхній кuartили Me [25%, 75%]; медіану (Me) та кuartили ($Q1$) і ($Q3$) для представлення дискретних змінних або кількісних безперервних змінних; Δ медіани (Me) для розрахунку відносної зміни у відсотках; метод повторного відбору – бутстреп (Bootstrapping); тест Колмогорова-Смирнова (К-С) для оцінки форми розподілу використовувався; t-критерій Ст'юдента та критерій Вілкоксона для порівняльного аналіз показників до і після дослідження виконувався; Z-критерій для обчислювання шляхом перетворення статистики критерію (T) на стандартні одиниці.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів для вирішення мети і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу.

Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які представлені в дисертації.

Характеристика основних положень роботи.

Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 228 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою (162 сторінки основного тексту). У структурі дисертаційної роботи виділено: анотацію двома мовами,

список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, вступ, п'ять розділів та висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел, 7 додатків. Цифровий матеріал дисертації ілюстровано 28 таблицями та 31 рисунком. Список використаних джерел складається з 203 найменувань, з яких 91 іноземне.

У **вступі** дисертаційної роботи обґрунтована актуальність роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наведені методи дослідження, розкрито наукова новизна, відображено особистий вклад автора, наведено дані про апробацію результатів дослідження і їх впровадження в практику, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Актуальні проблеми підготовки спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу»** (стор. 34-55) проаналізовано стан досліджуваної проблеми, а саме: сучасні погляди на підготовку спортсменів в складнокоординаційних видах спорту, особливості змагальної діяльності, побудова підготовки та контроль підготовленості спортсменів до змагань у складнокоординаційних видах спорту та черліденгу.

Наприкінці першого розділу автор зазначає, що змагальна діяльність у складнокоординаційних видах спорту та черліденгу відіграє ключову роль у спортивній підготовці, а ефективне управління нею базується на готовності спортсмена, якості суддівства, умов функціонування різних видів змагань, мотивації спортсменів, складності техніки виконання програм, ефективному плануванні змагальних навантажень. Специфіка змагальної діяльності полягає у підвищених вимогах до технічної майстерності та естетичної майстерності виконання композиції, психологічної сумісності та взаємодії у команді, зокрема високого рівня групової координації та синхронності виконання. Ефективність підготовки спортсменів-черлідерів високої кваліфікації залежить від застосування науково-обґрунтованих підходів до структурування, планування та моделювання тренувального процесу, не тільки для всієї команди але й на індивідуальному рівні.

Контроль підготовленості спортсменів є ключовою складовою ефективного спортивного тренування, а в черліденгу особливе місце посідають розміри тіла, склад тіла, маса тіла, що впливає на оцінку синхронності та взаємодії в команді. Загалом, сучасні підходи до контролю підготовленості спортсменів вимагають комплексного використання різноманітних методів та інструментів, що дозволяють тренерам та спортсменам оптимізувати підготовку до змагань, забезпечуючи максимально ефективну реалізацію потенціалу спортсменів.

Результати досліджень даного розділу представлено в 9 публікаціях.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** (стор. 56-73) надано методи, що використовувались відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження, представлено організацію досліджень. Для реалізації поставленої мети та завдань дослідження в дисертаційній роботі

використано широкий діапазон методів дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет; аналіз змагальної діяльності та планів підготовки спортсменок; педагогічне спостереження, стабілографія, психологічна та психологічна діагностика; антропометричні методи, визначення складу тіла; методи математичної статистики.

Розкрито організацію дисертаційного дослідження, яка здійснювалася у три етапи протягом 2020-2024 року.

У третьому розділі **«Обґрунтування підходу та побудова етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует»** (стор. 74-102) обґрунтовані підходу з підготовки до змагань, наведена побудова річного циклу підготовки, розкрита структура та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року в черліденгу спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует.

Побудова підготовки спортсменок протягом року та підготовка до головних змагань року ґрунтувалася на інтегральному, комплексному, системному та індивідуальному підходах, які стали ключовими для ефективної підготовки до змагань у черліденгу. Річний цикл, зокрема структура макроциклу має двохциклову структуру, яка визначена наявністю відносно автономних, проте тісно інтегрованих компонентів, до яких відносяться періоди, етапи, мезоцикли, мікроцикли, тренувальне заняття та кожен з яких виконують певні функції, мають унікальну структуру та зміст.

Наприкінці третього розділу зазначені обґрунтовані висновки щодо побудова етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует.

Результати досліджень даного розділу представлено в 7 публікаціях.

У четвертому розділі **«Контроль та динаміка стану кваліфікованих спортсменок у черліденгу при підготовці до головних змагань в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует»** (стор. 103-167) представлено:

- біомеханічний контроль стійкості та рівноваги кваліфікованих спортсменок за результатами проби Ромберга (з відкритими та закритими очима) спортсменок методом стабілографії. Отримані результати свідчать про середній рівень розвитку функції рівноваги, що є для них недостатнім;

- оцінка антропометричних показників та показників складу тіла у кваліфікованих спортсменок, як інформативного критерію управління при підготовці до змагань у черліденгу. Результати свідчать про їх норми – Ме (25;75) у 75 % спортсменок;

- моніторинг стану кваліфікованих спортсменок за психологічними та психофізіологічними показниками за методом вибору кольорів М. Люшера, тестами «Методика діагностики тривожності Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна» та «Шкала змагальної особистісної тривожності (ЗОТ)», «Опитувальник способів психологічного подолання R. Lazarus і S. Folkman», «Методика для психологічної діагностики копінг-механізмів E. Heim»,

«Опитувальник САН (Самопочуття, Активність, Настрій)», а також за методом психофізіологічного оцінювання спортсменок (за показниками простої та складної зорово-моторної реакції, реакції на рухомий об'єкт, рівня функціональної рухливості та сили нервових процесів, рівня функціонального стану нервово-м'язового апарату (тепінг-тест)). Результати дослідження свідчать про індивідуальні відмінності отриманих показників психологічного стану спортсменок;

- перевірка ефективності програми підготовки спортсменок до головних змагань року в черліденгу за результатами проби Ромберга, коефіцієнту Шипоша (рівень напруженості та енергетичних витрат), коефіцієнту Вальнефера (рівень саморегуляції та адаптивності), інтегрального показнику емоційної стійкості, психологічного тестування спортсменок за тестами «Методика діагностики тривожності Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна» та «Шкала змагальної особистісної тривожності (ЗОТ)» та інших, які використовувалися до впровадження програми підготовки до головних змагань. Отримані результати свідчать про ефективність впровадженої програми, а саме позитивний вплив на психологічний стан спортсменок.

Результати досліджень 4 розділу представлені в 7 публікаціях.

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» (стор. 168-185) проведено узагальнення теоретичного аналізу і експериментальних даних. Показано, які результати доповнюють та підтверджують результати досліджень інших авторів. Представлено результати, які мають наукову новизну в якості отриманих вперше.

Загальні **висновки дослідження** в повній мірі розкривають вирішення поставленої мети та завдань дисертаційного дослідження.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором.

Наукові результати дисертації висвітлені в 18 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3); 9 публікацій апробаційного характеру; 3 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації та анотації.

Оцінюючі підготовлений матеріал дисертаційної роботи можна зробити деякі зауваження, які не впливають на загальну позитивну оцінку:

1. Ураховуючи наукове дослідження, що представлено в дисертаційному дослідженні наведена мета «Розробити структуру і зміст річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації...» не має наукової доцільності. На нашу думку логічним було б мету визначити як «Науково-теоретично обґрунтувати структуру і зміст річного циклу та етапу безпосередньої підготовки спортсменок високої кваліфікації ...».

2. При написанні наукового дослідження автор повинен дотримуватися правової, нормативної та наукової лексики щодо видів спорту, понять, висловлювань тощо. Так, наприклад:

- автор в тексті зазначає естетична гімнастика, художня та спортивна гімнастика, а в реєстрі визнаних видів спорту зазначено - естетична групово-гімнастика, гімнастика художня, гімнастика спортивна.

- в дисертаційній роботі автор вказує: «система підготовки базується на **базових та спеціальних складових** підготовленості...» або «вдосконаленні **базових та спеціалізованих аспектів** підготовки...», однак не зазначає хто є автором такої трактовки, у разі визначення даних понять самим автором то необхідно було надати їм характеристику;

- вислови **формування** підготовленості, **формування** готовності, **розвиток** базових та спеціальних складових підготовленості, **розвиток** спортивної майстерності, **короткотермінові** тренувальні періоди та інші не відповідають основам теоретичних положень (формування та розвиток підготовленості, готовності, спортивної майстерності – становлення або вдосконалення підготовленості, готовності, спортивної майстерності і т.д.)

- автор концентрує увагу на плануванні **етапу безпосередньої підготовки до головних змагань** та на початку підпункту 3.1 надає характеристику даному етапу і зазначає, що він є самостійним етапом підготовки, в процесі якого вирішують такі завдання в заключні тижні перед головними змаганнями. Виникає питання: «Етап безпосередньої підготовки до головних змагань є етапом багаторічної підготовки чи цей етап ототожнюється з передзмагальним мезоциклом?»

3. Не зовсім зрозуміло чому автор до методу педагогічного спостереження додав тестування, зокрема тестування з використанням інструментальних методів (розділі 2 підпункті 2.3. «Педагогічне спостереження» стор. 60).

4. У третьому розділі у підрозділі 3.3 «**Розробка структури та змісту етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року**» зазначено, що побудова підготовки спортсменок протягом року та підготовки до головних змагань року ґрунтувалася на інтегральному, комплексному, системному та індивідуальному підходах, які є ключовими для ефективної підготовки до змагань у черліденгу та далі по тексту автор в повному обсязі розкриває їх особливості. Чому у висновках третього розділу та в загальних висновках зазначаються не як підходи, а як принципи?

5. В розділі 5 «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» автор акцентує увагу на тому, що вперше запропонована двоциклова модель річної підготовки спортсменок, розроблені два етапи безпосередньої підготовки до головних змагань сезону, однак по-перше – двохциклова структура макроциклу це є догма, по-друге – в науковій новизні такий пункт незазначений.

Висновок.

Дисертаційна робота Андрієнко Ганни Сергіївни за темою «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)», відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
професор, декан факультету фізичної культури і спорту
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту

Ніна ДОЛБИШЕВА

Підпис Ніни Долбишевої підтверджую:
професор, проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту

Наталія МОСКАЛЕНКО